

ضرورت به کارگیری پلیس زن در یگان ویژه

زهرا محمدی^۱

۱- استادیار علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور تهران، zmohammadiz@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: یگان ویژه به عنوان مهم ترین راهبرد (ضد شورش)، نقش بی بدیلی در مقابله با شورش ایفا می کند. طی سال های اخیر، زنان در آشوب های خیابانی هم پای مردان به صحنه آمده اند و نبود پلیس زن در این زمینه، ممکن است شورش و آشوب را دامنه دار کند. لذا پژوهش حاضر با هدف نیاز به کارگیری پلیس زن در یگان های ویژه انجام شد.

روش: این پژوهش از نوع کیفی و با رویکرد پدیدار شناختی بود. داده های پژوهش از طریق نمونه گیری هدفمند و با استفاده از تکنیک مصاحبه گروهی با یازده نفر از زنان خبره و فعال اجتماعی گردآوری شد. به منظور اعتبار داده ها و تکمیل نتایج با دو نفر از مطلعین کلیدی زن نیز مصاحبه نیمه ساختاریافته به عمل آمد. برای تحلیل داده ها از چارچوب موضوعی استفاده شد.

یافته ها: اظهارات شرکت کنندگان پیرامون مباحث انجام شده در چهار محور دسته بندی شد: ۱- نقش فعال و گسترده زنان در ناآرامی ها و اغتشاشات اجتماعی؛ ۲- ارزیابی مفید نقش پلیس زن در جامعه کنونی؛ ۳- نیاز به آموزش پلیس زن در یگان ویژه برای مقابله با ناآرامی ها و اغتشاشات خیابانی، باوجود خشن بودن آن برای زنان؛ ۴- راهکارهای پیشگیرانه و مقابله ای با ناآرامی ها و اغتشاشات.

نتیجه گیری: از تحلیل داده ها این نتیجه حاصل شد که با توجه به ورود زنان به حوزه های جرم خیز جدید به خصوص استفاده از آن ها در اغتشاشات و آشوب های خیابانی، به کارگیری پلیس زن در یگان ویژه ضروری است. برای پذیرش و عملکرد بهتر این نیرو باید به رعایت مسائل شرعی، زمینه سازی در جامعه، انتخاب مناسب نیرو، آموزش و تجهیز زنان علاقه مند، فعال و دارای شرایط خدمت در یگان ویژه توجه داشت.

کلیدواژه ها: نیروی انتظامی، پلیس زن، آشوب خیابانی (اغتشاش)، یگان ویژه

◀ **استناد (به شیوه APA ویرایش ۶):** محمدی، زهرا (پاییز و زمستان ۱۳۹۵). ضرورت به کارگیری پلیس زن در یگان ویژه. *دوفصلنامه پژوهش های انتظامی-اجتماعی زنان و خانواده*، ۴، (۲)، ۲۰۰-۲۱۴.

مقدمه

هر نظامی برای بقاء و استمرار خود نیاز به قدرت‌های نرم و سختی دارد تا بتواند با تکیه بر آن قدرت‌ها به حیات خود ادامه دهد. با نگاهی به پرونده نظام جمهوری اسلامی ایران از بدو تشکیل تاکنون دیده می‌شود که دشمنان در پی سست کردن پایه‌های نظام و نهایتاً فروپاشی و سقوط آن هستند. لذا نیاز به مؤلفه‌های قدرتمندی است که در ابعاد نرم و سخت نقش آفرینی کرده و به مقابله با این تهدیدها بپردازند. در بعد مؤلفه‌ها و ابزارهای قدرت نرم می‌توان به باورها و اعتقادات دینی و مذهبی مردم اشاره کرد که در مواقع خاص حضور، درصحنه داشته و با تجدید پیمان با نظام، دشمن را مأیوس می‌کنند. در بعد ابزارهای قدرت سخت نیز نیروهای نظامی قدرتمند و وفادار به نظام و به‌خصوص یگان ویژه هستند که در لحظات سخت و نفس‌گیر با اقتدار وارد عمل شده و با ایستادگی و رشادت اقدام به دفاع از ساحت نظام و حریم ولایت می‌کنند.

«فلسفه وجودی یگان ویژه، وجود نیروهای آماده برای پیشگیری از توطئه‌ها، سرکوب و مقابله با بحران، درواقع وجود این نیرو برای حمایت از جامعه در برابر تهدیدها و جلوگیری از تعارضات و حضور در بحران‌ها و ایفای نقش امداد و احتیاط است» (احمدی مقدم، ۱۳۹۱، ص ۲۰). زمانی که قدرت و توان از اداره و کنترل مأموران کلانتری و سایر نیروها خارج شود، به‌گونه‌ای که آن‌ها نتوانند اوضاع را آرام کنند و اغتشاشات گسترش پیدا کند، واحدهای یگان ویژه با توجه به مأموریت‌های محوله وارد عمل شده و نسبت به آرام کردن محیط اقدام می‌کنند. «یگان ویژه، همیشه لبه جلویی برخوردها بوده و همین امر باعث شده تا مردم این نیرو را واحدی دارای و سپر که به دنبال ضرب و شتم مردم هستند، بشناسند. درحالی که یگان ویژه همواره در مأموریت‌های خود انعطاف‌پذیر بوده و مأموریت‌های خود را متناسب با تهدیدها و ابزارهای آن به انجام می‌رساند» (کریمی، ۱۳۹۳، ص ۸۷). مأموریت‌های نیروهای یگان ویژه به چند بخش تقسیم می‌شود: ۱- وضعیت عادی (سفید)؛ هیچ‌گونه رویدادی که موجب برهم زدن نظم و عمومی و امنیت داخلی شود، مشاهده نمی‌شود. ۲- وضعیت غیرعادی (خاکستری)؛ تخلف‌ها و جرائم محل نظم و امنیت جامعه در مراحل اولیه است و نیروهای یگان ویژه باید کمک‌رسان و یاری‌دهنده سایر نیروها باشند. ۳- وضعیت فوق‌العاده (زرد)؛ نظم و امنیت جامعه به علت تخلفات و بی‌نظمی‌های گسترده خارج از کنترل نیروهای عادی است و اجتماعات سازمان‌یافته با شعارهای ضد نظام، اقدام به اغتشاش، حمله به اماکن و آتش زدن و غارت می‌پردازند. ۴- وضعیت بحرانی (قرمز)؛ در ادامه وضعیت فوق‌العاده، بروز کرده و هدف براندازی است. یگان ویژه در این وضعیت با تدابیر فرماندهان وارد صحنه شده و ضمن برخورد با متخلفان، نظم و امنیت را به جامعه برمی‌گرداند. این نیرو برای انجام وظایف خود، دوره‌های آموزش جسمانی و تخصصی خاصی می‌بیند و توانایی مقابله با هر نوع اغتشاش را دارند (سایت نیروهای ویژه جنگاوران، ۱۳۹۲). اغتشاش عبارت از اقدام شدید و عملی دو نفر به بالا به‌منظور برهم زدن آرامش عمومی به خاطر نیل به مقصود مشترک و اجرای تعهد به‌خصوص که در این مورد به‌طور دسته‌جمعی علیه هرگونه مخالفت

و ممانعت مقاومت و تمرد می‌کنند (شوقی، ۱۳۹۲، ص ۳۴).

یگان ویژه، جدیدترین نیروی نظامی در ایران است که طی سال‌های اخیر تشکیل شده است و به لحاظ آمادگی و تجهیزات، سرآمد همه یگان‌های نظامی و انتظامی کشور است. این یگان در رویکرد اجتماعی دو راهبرد نهایی دارد: ۱- یگان ویژه در اغتشاشات تمام‌کننده است و تلاش می‌کند تا اقتدار و توانمندی خودش را از راه‌های مختلف به جامعه القاء کند تا مردم به این باور برسند. ۲- آموزش‌ها، تجهیزات و تاکتیک‌های یگان ویژه باید از حرفه‌گرایی برسد که اگر بعد از رعایت اصول کنترل اغتشاش قصد انجام عملیات برق‌آسا را داشته باشد، مردم هم آن‌ها را تأیید کنند (کرمی، ۱۳۹۳، ص ۱۵). این یگان، تاکنون از بین مردان انتخاب شده‌اند، درحالی‌که دیده می‌شود زنان در اغتشاشات نیز حضور فعالی دارند؛ چنانکه در فتنه ۸۸ چنین بود. به‌عبارت دیگر، با زنانه شدن جرم و وارد شدن زنان به جرگه اغتشاشات از یک‌سو و رعایت حریم بین زن و مرد از سوی دیگر، این سؤال مطرح می‌شود که آیا پلیس مرد می‌تواند زنان را دستگیر و در شرایطی که زنان حجاب و عفت خود را در صحنه اغتشاشات کنار زده، و به مسائل سیاسی دامن می‌زنند، تا تبلیغات سوء علیه نظام جمهوری اسلامی داشته باشند، جای یگان ویژه زن خالی نیست؟ لذا این پژوهش ضرورت به‌کارگیری پلیس زن در یگان‌های ویژه را از دید زنان خبره جامعه و حاضر در صحنه مورد مطالعه قرار می‌دهد.

مبانی نظری پژوهش: در روش کیفی به‌جای استفاده از چارچوب نظری از پیش تعیین شده جهت تدوین و آزمون فرضیه‌ها، از پیش‌زمینه‌های نظری استفاده می‌شود (ماکسول، ۲۰۰۴؛ لوئیس و ماکسول، ۲۰۰۵). از آنجا که این پژوهش از نوع کیفی است و پژوهشگران کیفی با استراتژی استقفا می‌کار می‌کنند، لذا پذیرش نظریه نه‌تنها پژوهشگر را محدود می‌کند، بلکه او را از اتخاذ دیدگاه کنشگران بازمی‌دارد. اما به کار گرفتن مفاهیم فنی در آغاز تحقیق می‌تواند به‌عنوان مرجع و راهنما و نه از پیش تعیین‌کننده پدیده مورد کاوش باشد (بلیکی، ۱۳۸۴، ص ۳۲۶). بنابراین در اینجا به پیش‌زمینه‌های نظری و مفهومی پرداخته می‌شود. حفظ نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی از جمله نیازهای اساسی است که بر عهده پلیس است. «پلیس سازمانی است که کارش تأمین آسایش و امنیت جانی و مالی و اخلاقی و سلامتی مردم جامعه است» (افتخار زاده، ۱۳۷۷، ص ۲۳). این سازمان در ایران نیروی انتظامی است.

برقراری نظم و امنیت از جمله نیازهای اساسی است که در هرم مازلو^۱ بعد از نیازهای فیزیکی قرار دارد (هیگس و گولت، ۱۳۸۴، ص ۳۵). در نظریه تحول فرهنگی اینگلههارت^۲ نیز امنیت مالی و جانی، نیازهای مادی است که اگر تأمین نشود، انسان نمی‌تواند به نیازهای غیرمادی بیندیشد؛ هر قدر نیازهای مادی (اقتصادی و امنیتی) انسان رفع شود نیازهای (اجتماعی و خودشکوفایی) در او بروز پیدا می‌کند (اینگلههارت، ۱۳۷۳، ص ۴۸).

1. Maslow

2. Inglehart

در نظریه تحلیل سیستمی، سازمان به‌عنوان یک سیستم سازگار است که بقای آن منوط به تعادل خود در مقابل تغییرات محیط خارجی است. بر این اساس، بین سازمان و محیط خارج رابطه متقابل وجود دارد و بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. در نظریه‌های نوین سازمانی نیز عوامل مختلفی بر تصمیم‌گیری‌ها و اهداف آن تأثیر می‌گذارد. جامعه استانداردهای خاصی برای رفتار سازمان‌ها در نظر می‌گیرد که اگر سازمان نسبت به آن بی‌توجه باشد، حمایتش را از دست می‌دهد و اگر عدم رضایت از فعالیت‌های سازمان افزایش یابد، قوانین لازم برای جلوگیری از فعالیت متخلفان به اجرا گذارده خواهد شد (شایگان، ۱۳۹۴، ص ۳۲-۳۱).

براساس مباحث نظری، نیروی انتظامی به‌عنوان سازمانی که در ارتباط با اکثریت مردم جامعه است و اصلی‌ترین وظیفه‌اش تأمین نظم و امنیت اجتماعی است، نمی‌تواند نسبت به شرایط و تغییرات محیطی بی‌توجه باشد و انتظارات جامعه را نادیده بگیرد. جامعه اسلامی ضمن نیاز به خدمات انتظامی به زنان و برخورد قانونی با زنان متخلف، خواستار رعایت حدود شرعی و دینی در روابط زن و مرد است. لذا سازمان نیروی انتظامی برای خدمات بهتر باید به نیاز جامعه و انتظارات مردم توجه کند و براساس تحلیل سیستمی باید در مقابل تغییرات محیطی منعطف باشد. همچنین، باید به دنبال بهترین روش‌ها برای رسیدن به اهدافش باشد. یکی از اقدامات لازم و ضروری برای پاسخگویی به نیاز مردم و دستیابی به اهداف سازمانی، استفاده از زنان متخصص به‌عنوان پلیس در نیروی انتظامی است.

در مفاهیم نظری حوزه زنان می‌توان به دیدگاه‌های فمینیستی جرم‌شناسی اشاره کرد که تأثیر و اثر جنسیت را بر رفتار مجرمانه مورد بررسی قرار می‌دهد و به واکنش مؤسسه‌ها، نهادهای مقابله گر، پلیس، دادگاه‌های کیفری و زندان‌ها به‌عنوان اصلی‌ترین نهادهای مجازات مجرمان در جهت استقرار نگرش‌های جنسیتی می‌پردازد. بازخوانی تاریخچه جرم‌شناسی توسط فمینیست‌ها نشان می‌دهد که قبل از دهه ۱۹۶۰، جرم همواره یک فعالیت مردانه محسوب می‌شده است و در آمار جنایی اثری از جرائم زنان به چشم نمی‌خورد و مردان جمعیت کیفری را تشکیل می‌دادند. مطالعات جنسیتی درباره جرم به‌طور جدی از دهه ۱۹۷۰ شروع به رشد کرد (رستمی تبریزی، ۱۳۸۸، ص ۳۲۵).

رهایی زنان از همسرداری، خانه‌داری و بچه‌داری و ورود آنان به حوزه مردانه، بُعد تیره‌ای دارد که آن افزایش مجرمان زن است که تعدادی نیز وارد جرائم عمده از جمله شورش‌ها و آشوب‌های خیابانی علیه نظام حکومتی شده‌اند. به همین دلیل، امروزه از نیروی پلیس زن در کشورهای مختلف برای ایجاد نظم و امنیت اجتماعی استفاده می‌شود. درحالی‌که تا قبل از قرن ۱۹ به‌طور رسمی پلیس زن وجود نداشته و پلیسی یک شغل مردانه محسوب می‌شده است. ورود زنان پلیس به سال ۱۹۱۸ و به کشور انگلستان برمی‌گردد. در ایران، ورود زنان به نیروی پلیس به‌صورت رسمی در دوره پهلوی و از سال ۱۳۴۵ آغاز شده است. اولین گروه زنان درجه‌دار در سال ۱۳۵۱ از دانشکده افسری شهربانی فارغ‌التحصیل شدند و به‌عنوان پلیس زن در مرکز نظامی خدمت

کردند (شیخ رضایی و آذری، ۱۳۷۷، ص ۱۱۱؛ شایگان، ۱۳۹۲، ص ۱۱). بعد از انقلاب اسلامی، پذیرش و تربیت پلیس زن حدود ۲۱ سال به تعویق افتاد، ولی در سال ۱۳۷۷ با اصلاح ماده ۲۰ قانون و مقررات استخدامی نیروی انتظامی، مجوز استخدام پلیس زن داده شد (پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، ۱۳۷۹، ص ۲۳). «نیروی انتظامی می‌تواند زنان را در مشاغل موردنیاز به‌صورت انتظامی یا کارمند استخدام کند. تبصره: نیروی انتظامی می‌تواند از خدمات پرسنل زن در مواردی از قبیل آزمون راهنمایی و رانندگی، بازرسی بدنی، صدور گذرنامه برای زنان، مبارزه با مفاسد اجتماعی در خصوص جرائم زنان و اداره زندان‌ها استفاده کند و اولویت در این‌گونه مشاغل با پرسنل انتظامی زن است» (منصور، ۱۳۷۹، ص ۲۰۸-۲۰۷؛ شایگان، ۱۳۹۲، ص ۱۴). بدین ترتیب، اجازه پلیس شدن زنان در نیروی انتظامی صادر شد و در سال ۱۳۷۸ دانشگاه علوم انتظامی موظف به پذیرش و تربیت پلیس زن از بین واجدین شرایط شد. هدف از به‌کارگیری پلیس زن در ایران، ارائه خدمات انتظامی به زنان و کودکان، پیشگیری از جرائم آنان و مقابله با زنان مجرم است. با تصویب دستورالعمل خدمتی نیروهای پلیس زن توسط فرمانده کل قوا در سال ۱۳۸۴، پلیس زن در معاونت راهنمایی و رانندگی، یگان‌های انتظامی، حوزه معاونت اطلاعات و آگاهی ناجا و مراکز مشاوره کلانتری به کار گرفته شد. از جمله دلایل ضرورت و به‌کارگیری پلیس زن عبارت‌اند از:

- نیمی از جامعه را زنان تشکیل می‌دهند که مانند مردان نیازمند خدمات پلیس هستند.
- کشور اسلامی ایران، خواهان اجرای اوامر الهی و رعایت حدود شرعی در تمام امور از جمله تعاملات زن و مرد است؛ لذا برای رعایت این حدود و پیشگیری از مفاسدی که در برخورد پلیس مرد با زنان نیازمند کمک یا متهمان، نیاز به پلیس زن وجود دارد.
- وجود و رشد روزافزون زنان مجرم که نیاز به بازداشت و بازجویی و انتقال آنان به دادگاه و زندان است.
- نیاز به بازرسی صحنه جرم که صدمه دیدگان زن هستند.
- شرکت در عملیات دستگیری مجرمان و پاک‌سازی مکان‌های فساد که زنان هم حضور دارند.
- لزوم بازرسی بدنی زنان قاچاقچی و خرابکار و فعالیت در قالب گشت‌های امنیت اخلاقی.
- آموزش زنان پلیس و غیره.

موارد فوق حضور پلیس زن در شرایط عادی جامعه است و در صورتی است که شرایط بحرانی و شورش ایجاد شود، نیاز به نیروهای ویژه و طرح ضربتی است تا آرامش به جامعه برگردد. در غیر این صورت، ماهیت نظام در معرض خطر قرار می‌گیرد. به همین منظور، نیروی انتظامی اقدام به جذب نیروهای سریع و آموزش‌دیده تحت عنوان «یگان ویژه» کرده است.

پیشینه تجربی: مطالعاتی در خصوص پلیس زن در یگان ویژه انجام نشده است. در موضوعات مشابه، میرعبدالله (۱۳۹۱) در تحقیق خود به یگان ویژه در منظر افکار عمومی پرداخت. سه نظر نسبت به یگان ویژه

وجود داشت: موافقان دین‌مدار، موافقان غیر دین‌مدار و مخالفان که خود دو گروه بودند؛ گروهی که قربانی یک توطئه بزرگ‌اند و به قربانی بودن خودشان پی نمی‌برند و از همه قشری هم هستند. گروه دوم عوامل و مزدور دشمن هستند و گروه اول را اسیر خود می‌کنند. جان‌نثاری (۱۳۸۹) در پایان‌نامه ارشد خود به بررسی نقش یگان ویژه پاسداران ناجا در ناآرامی‌های ۸۲ تهران پرداخت و به این نتیجه رسید که عملکرد نیروهای خودسر در اغتشاشات ۸۲ موجب تخریب وجهه خودشان شد. احزاب بی‌طرف بودند؛ ولی رسانه‌ها تعامل نسبتاً زیادی با ناجا داشتند و عملکرد آن‌ها عمدتاً خبری و منطقی بود. اعتبار نظام در داخل کم ولی در خارج از کشور زیر سؤال رفت. بسیج نقش هماهنگ با پلیس داشت و به‌موقع حضور یافت. حمایت خارجی (بازگرداندن) آشکار و رسمی بود. شایگان (۱۳۸۴) در پژوهشی به اهمیت حضور پلیس زن در مشاغل مختلف پرداخت و نشان داد که حضور پلیس زن در تمامی مشاغل پلیسی به‌جز مشاغل مرزی یا کنترل ترافیک مناسب ضروری است. همچنین، زنان پلیس از توانمندی‌های خود در انجام کارها ارزیابی مثبت داشتند و ۶۶ درصد هم‌شغل پلیسی را باروحيه خود سازگار یافته‌اند.

مطالعات پیشینه نظری و تجربی نشان می‌دهد که یگان ویژه برای تأمین آرامش و امنیت شهروندی و حفظ نظام جمهوری اسلامی ضروری است. این یگان در حال حاضر از پلیس مرد تشکیل شده است که در صورت نیاز، مأموریت‌های خود را انجام می‌دهد. اما چنانکه قبلاً اشاره شد، با توجه به حضور زنان در صحنه‌های مجرمانه و آشوب‌های خیابانی طی اغتشاشات اخیر از یک‌سو و رعایت حریم زن و مرد در اسلام از سوی دیگر و نبود پلیس زن در یگان ویژه جهت دستگیری زنان مجرم، این نکته به ذهن تبادر می‌شود که با توجه به حضور گسترده زنان در دفاع از ارزش‌ها و حریم نظام، آیا آن‌ها می‌توانند در میدان جدیدی از مبارزه در قالب یگان ویژه فعالیت کنند؟ ضرورت این مسئله هدف و موضوع مورد بحث این پژوهش است که از دید زنان خبره و فعال و مطلع جامعه مورد مطالعه قرار گرفت.

روش

روش پژوهش حاضر از نوع کیفی است؛ زیرا به کنش‌ها و فرآیندهای ذهنی زنان پیرامون ضرورت به کارگیری پلیس زن در یگان ویژه می‌پردازد و جنبه‌هایی از زندگی آنان اندازه‌گیری نمی‌شود. تحقیق کیفی یافته‌هایی را به دست می‌دهد که با شیوه‌های غیر از روش‌های آماری یا هرگونه کمی کردن کسب شده‌اند (استراس و کوربین، ۱۳۹۰، ص ۳۳). در این روش، درک جهان اجتماعی از نقطه نظر سوژه‌های مورد مطالعه و معانی و مفاهیمی که آن‌ها به دنیای اجتماعی و واقعیات آن می‌بخشند، هدف اصلی و بنیادی پژوهش است (کراسول، ۲۰۰۷؛ دیپوی و گیلتین، ۲۰۰۵). برای رسیدن به این هدف، باید داده‌های گردآوری شده را سازمان‌دهی، تنظیم و تحلیل کرد و توصیفی عمیق از واقعیت تحت بررسی ارائه داد.

جامعه مورد مطالعه، زنان خبره و فعال در صحنه اجتماعی می‌باشند؛ چراکه موضوع تحقیق خاص و در سطح گفتمان سازی است. لذا افراد پاسخگو باید از مطلعان کلیدی^۱ و خبرگان^۲ جامعه انتخاب شوند. از این طریق، اطلاعات نسبتاً کامل‌تر و جامع‌تر به دست می‌آید و زمان کمتری صرف می‌شود (رفیع پور، ۱۳۸۷، ص ۲۲). در روش کیفی، انتخاب نمونه‌ها تصادفی نیست و نمونه‌گیری در سطح عینی و هدفمند صورت می‌گیرد (فلیک، ۱۳۸۷، ص ۱۴۷). در این پژوهش، از بین افراد واجد شرایط، ۱۱ نفر از زنان خبره، فعال و مطلع از مسائل جامعه که در اجلاس سراسری بسیج در آذرماه ۱۳۹۴ در مشهد حضور داشتند، انتخاب شدند. اطلاعات از طریق تکنیک بحث گروهی در یک محفل علمی که بیش از دو ساعت به طول انجامید، توسط مدیر بحث ضبط شد. «در استفاده از تکنیک بحث گروهی برای کنترل و هدایت بحث معمولاً تعداد افراد را به ۶ تا ۱۲ نفر محدود می‌کنند» (رفیع پور، ۱۳۸۷، ص ۲۸).

محقق با مدیریت، بحث را در مسیر نکات اصلی هدایت کرده تا همه افراد در بحث شرکت کنند. برای کنترل اطلاعات و بازآزمایی بحث از دو نفر از زنان خبره و مطلع کلیدی نیز مصاحبه نیمه ساختار یافته به عمل آمد. برای ملاحظات اخلاقی پژوهش مواردی از جمله؛ رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان، اهمیت دادن به رازداری و ثبت دقیق آن‌ها در مدنظر قرار گرفت. برای اعتبار داده‌ها، مدیر بحث صحت بیانات شرکت‌کنندگان را توسط خودشان تأیید کرد. در روش کیفی داده‌ها بر توصیف نقلی تأکید دارند. بنابراین، به‌جای استفاده از آزمون‌های آماری، از توصیف استدلالی، کشف معناها و تفسیر داده‌ها (تعبیرهای کنشگران) استفاده می‌شود (بلیکی، ۱۳۸۴، ص ۳۰۱). پس از پیاده کردن فایل صوتی، مطالب دسته‌بندی و مورد تحلیل موضوعی قرار گرفت.

یافته‌ها

توصیف داده‌ها: ویژگی‌های جمعیتی مشارکت‌کنندگان اعم از سن، تحصیلات، شغل و محل زندگی توسط مدیر بحث در قبل و بعد از بحث گروهی پرسیده شد. ویژگی‌های کلی آن‌ها در جدول ۱ آمده است؛ شرکت‌کنندگان به لحاظ سنی بین ۴۱ تا ۵۶ ساله و دارای تحصیلات دانشگاهی بودند که بیشتر آن‌ها دارای مدرک دکتری در رشته‌های مختلف انسانی از جمله روابط بین‌الملل، حقوق بین‌الملل، جامعه‌شناسی، اقتصاد، مطالعات زنان، علوم حدیث و قرآن، روانشناسی، مدیریت فرهنگی و غیره بودند. از نظر شغلی، اکثراً عضو هیئت‌علمی یا در مسئولیت‌های مدیریتی، فرهنگی و نظامی بودند.

1. Key-Informant

2. Experts

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیتی مشارکت‌کنندگان

فراوانی	متغیرهای زمینه‌ای	
۵	۵۰ سال و کمتر	سن
۸	بالای ۵۰ سال	
۲	لیسانس	میزان تحصیلات
۴	فوق‌لیسانس	
۷	دکتری	
۶	علمی	نوع شغل
۳	اداری	
۴	نظامی	

یافته‌های تحلیلی: تحلیل داده‌ها مطالعات کیفی اساساً شامل ترکیب^۱ اطلاعات حاصل از داده‌ها به صورت یک توصیف پیوسته^۲ از آنچه محقق مشاهده یا کشف کرده، است. برای تحلیل داده‌ها، متن بحث به دقت مطالعه و پس از تنظیم در قالب پاسخ به سؤالات ذهنی محقق در چارچوب موضوعی به شرح زیر دسته‌بندی و توصیف شد.

۱- نقش زنان در ناآرامی‌ها و اغتشاشات اجتماعی

منظور از طرح سؤال این بود که آیا زنان، آشوب‌ها را چهره‌ای مردانه می‌دانند یا قبول دارند که زنان نیز در این اغتشاشات نقش دارند. در این بحث، اکثریت معتقدند که زنان نقش فعالی در ناآرامی‌ها دارند و حتی روز به روز این نقش گسترده‌تر می‌شود. چنانکه خانمی صریحاً گفت: «این ناآرامی‌ها، همش زن‌ها ایجاد می‌کنند. اگه زن پاک باشد جامعه سالم می‌شود...» (لیسانس، ۵۰ ساله، نظامی)^۳. خانم دیگری گفت: «جرم ربطی به جنسیت ندارد. با توجه به زنانه شدن خیلی از جرائم و آسیب‌های اجتماعی و استفاده از سیستم‌های نفوذ مثل جاسوسی و حمل‌ونقل غیرمجاز، شیوه استفاده از زنان زیاد شده و خاص ایران هم نیست. به خاطر اینکه زنان از ابزارهای پوشش مثل همراه داشتن بچه و پوشش ظاهر کمتر جلب توجه می‌کنند» (دکتری، ۴۹ ساله، اداری).

خانمی نیز گفت: «هر وقت گروه‌های سیاسی به بن‌بست می‌رسند، حربه رو عوض می‌کنند. مثلاً منافقان مرد وقتی دیدن خودشان نمی‌توانند کار را پیش ببرند، از زن‌ها به‌عنوان ابزار استفاده کردند. تو فتنه ۸۸ هم دیدیم که زن‌هارو وارد کردن تا در مقابل پلیس بتوانند ایستادگی کنند. به نظر میاد هر چه قدر جلوتر برویم، از زن‌ها بیشتر استفاده می‌شود» (فوق‌لیسانس، ۵۲ ساله، اداری). یکی از مطلعان کلیدی گفت: «باید بپذیریم که

1. synthesis

2. coherent description

۳. به منظور مستند کردن مباحث به تحصیلات، سن و شغل افراد اشاره شده است.

جرم‌ها تغییر چهره داده و زنانه شده‌اند و زنان در جرم خیزی جامعه، نقش پررنگی دارند. آن‌ها در مسائل امنیتی، هم وسیله و هم نوک پیکان و هدف هستند...» (دکتری، ۵۶ ساله، علمی).

۲- ارزیابی نقش پلیس زن در جامعه کنونی

در پاسخ به این سؤال، پاسخگویان نظرات متفاوتی داشتند. بعضی آن را خیلی مفید و بعضی معتقد بودند که زن به خاطر داشتن احساسات و عواطف قوی که باید در خانواده آن را خرج کند، اگر وارد مشاغل پلیسی شود، ممکن است خانواده‌اش آسیب ببیند. چون پلیسی شغل خشنی است و با نقش مادرانه سازگار نیست. هرچند یک زن پلیس، نقش شغلی خود را به خوبی انجام دهد؛ اما ممکن است به خود و خانواده‌اش آسیب وارد بشود. در این باره خانمی گفت: «زن‌ها باید مشاغل را انتخاب کنند که به خانواده آسیب نرساند. اول خود مهم هستند و بعد جامعه. ما نباید کاری کنیم که به زنانمان آسیب برسد...» (لیسانس، ۴۱ ساله، اداری). برخلاف این نظر، خانم دیگری گفت: «با توجه به شغلی که داشتم، لازم بود از زنان مجرم بازجویی کنم؛ مثلاً در مورد بحث‌هایی که بین زن با نامحرم ایجاد شده و رد و بدل شده بود. خب مسئول مرد ما هیچ‌وقت حاضر نمی‌شد با یک خانم راجع به ارتباطات نامشروع سؤالات ریز بکند. زمانی که پلیس زن نبود، در این موارد مسئولان بسیج مجبور بودند از همسرای خود کمک بگیرند تا سؤالات این‌چنینی را بپرسند. اصلاً این‌جوری نیست که زن آسیب‌پذیر باشد. اگه این باشه که زن از کشتن سوسکم آسیب می‌بیند، وقتی یه خانوم بدون پوشش درست و حسابی بیرون می‌آد، پس لازمه که پلیس زنم باشه تا جلوی بی‌بند و باربو بگیره و امنیت اخلاقی و امنیت حیثیتی ایجاد کنه» (لیسانس، ۵۰ ساله، نظامی).

یکی از مطلعان کلیدی اظهار داشت: «تفاوت‌ها و تمایزات زنان و مردان در عهده‌داری و پذیرش نقش‌های مشابه در تبدیل و تکمیل انتظارات و نیازهای اجتماعی بسیار مؤثره. زنان در فهم و درک مسائل ویژگی‌های خاصی دارند که افزودن این ویژگی‌ها به خصائص و توانمندی‌های مردان می‌تونه بسیار مؤثر و کارآمد باشه. لذا وجود پلیس زن با توجه به شرایط کنونی، نیازی اساسی و بسیار مهم و ضروری است» (دکتری، ۴۸ ساله، علمی). مطلع کلیدی دیگر معتقد است: «در دستگاه‌ها باور درونی نیست که زنان نقش مؤثری در خنثی‌سازی دارند. فقط می‌خواهند بگویند ما زنان را داریم و استفاده، ابزاری و سطحی است. بنابراین، مواجهه با نقش‌نمایشی یا اغراق‌آمیز زن هستیم. مشاوران نظامی هم این را می‌دانند. نقش زنان کلیدی، پیشگیرانه و مؤثر است؛ مشروط برگزینش، سازمان‌دهی و آموزش درست. اما الآن نقش زنان متناسب با توان، استعداد، لیاقت و توان اجتماعی جامعه نیست» (دکتری، ۵۶ ساله، علمی).

۳- ضرورت پلیس زن در یگان ویژه برای مقابله با ناآرامی‌ها و اغتشاشات

در حال حاضر زنان پلیس در نیروی انتظامی اشتغال دارند، اما در مواقع ناآرامی و اغتشاش، مردان پلیس یگان ویژه هستند که برای برگرداندن وضعیت به حال عادی مشغول به کار می‌شوند. در این صورت مجبورند یا از زنان شورشگر بگذرند یا خود اقدام به دستگیری آنان کنند که در هر صورت مشکلات خاص خود را دارد. به

همین منظور، از زنان خبره و فعال اجتماعی خواسته شد تا در این زمینه نیز اظهارنظر خود را بیان کنند. یکی از خانم‌ها معتقد است: «یگان ویژه یعنی تیر خلاص و اقدام نهایی، یعنی یه رویکرد بدون عاطفه که یه قاطعیتی داره که از نظر ما فقط خشونتیه. یگان ویژه فقط می‌خواد غائله رو جمع کنه، اما زنی که در یگان ویژه فعالیت می‌کنه باحساس و عاطفه‌یی که داره نمی‌شه ... این یه راه‌حل دم‌دسیه» (فوق‌لیسانس، ۵۲ ساله، اداری). در پاسخ، فرد دیگری گفت: «یگان ویژه می‌خواد جلو معضلات جامعه رو بگیره و گردنکشو دستگیر کنه؛ خود خدا هم گفته، به‌جایی می‌رسه که دیگران را کتک بزیند. در امر به معروف؛ اول محبت و نرمی، بعد اگر گوش نکرد قهر و اگه درست نشد توی گوشش می‌زنی. من صددرصد یگان ویژه رو ضروری می‌دونم و خودم حاضرم پیام در یگان ویژه خدمت کنم ...» (فوق‌لیسانس، ۵۴ ساله، نظامی).

دیگری معتقد است: «ظرفیت خانوما خیلی بالاس. ما نیاز به یگان زن هم داریم منتها باید به‌سری آموزش‌های خاصی ببیند ...» (دکتری، ۵۴ سال، علمی). البته در آشوب‌های خیابانی اگر پلیس در مرحله‌ی مقدماتی بتواند اغتشاش را جمع کند که چه‌بهرتر، اگر نه، نیاز به پلیس ویژه داریم که وارد میدان شده و غائله را جمع کند. خانمی اشاره کرد: «ما پلیس زن داریم و با حضورش در یگان ویژه می‌تونه اغتشاشات زنانه رو کنترل کنه» (فوق‌لیسانس، ۵۳ ساله، نظامی). خانم دیگری گفت: «یگان ویژه زن باید تعریف بشه و مأموریتاشم مشخص بشه. مگه مأموریت فقط بردنش به نیروی انتظامیه، کارای دیگه‌ای هم هست که شاید زنا بهتر بتونن ...» (دکتری، ۵۲ ساله، علمی).

نبود این یگان از دید یکی از خانم‌ها در منظر آشوب‌گران چنین توصیف شد: «... پلیس زن در یگان ویژه نداشتیم که در فتنه‌ها و اغتشاشات جلو بره و مجرمو دستگیر کنه. اونام که می‌دونن پلیس زن در این موارد نیس، ردیف جلو را به خانوما اختصاص می‌دن که پلیس مرد نتونه جلو بیاد ...» (دکتری، ۵۱ ساله، علمی).

فرد دیگری گفت: «... اگر یگان ویژه زن وارد عرصه نشه، ممکنه کارای غیرشرعی انجام بشه. فوق‌لیسانس، ۵۴ ساله، نظامی). فردی نیز در ادامه گفت: «وقتی زن‌ها خودشان حریم شرعی‌شان رو حفظ نمی‌کنند. آیا حفظ حریم اون‌ها برای ما واجبه؟» (دکتری، ۴۹ ساله، اداری). فرد دیگری معتقد است: «ما باید از تجربیات کشورهای دیگر هم استفاده کنیم» (لیسانس، ۴۱ ساله، اداری). دیگری پاسخ داد: «در کشورهای دیگر به‌خصوص غربی، بحث زن و مرد مطرح نیست و از نظر شرعی مشکلی ندارند ...» (دکتری، ۵۲ ساله، علمی). یکی از افراد نیز در این باره گفت: «به‌طور کلی، پلیس زن در شرایط حساس به‌ویژه مقابله با ناآرامی‌ها و اغتشاشات می‌تونه بسیار مؤثر باشه و ضروریه» (دکتری، ۵۱ ساله، علمی). دیگری گفت: «بدیهی است ولی مشروط به آموزش است ...» (دکتری، ۵۴ ساله، علمی).

در جمع‌بندی این قسمت به بیانات یکی از خانم‌ها اشاره می‌شود: «اگر قرار است زن آسیب ببیند، مردهای ما هم که در این قشر آسیب دیدند کم نبودند. مرد هم آسیب‌دیده و خانواده از آسیب او آسیب می‌بینه. مرد هم باید مرد بودنش رو داشته باشه و هم مهر و محبت نسبت به خانواده داشته باشه. اینکه به جرم مرد بودنش سپر بلا بشه درست نیست. مردها هم نقش پدری، فرزندی و برادری دارند. نکته اینه که الان که موافقت اصولی

یگان ویژه زن گرفته نشده، اجرای آن مهمه که در چه شرایطی باید باشد، با چه تعدادی و با چه فیزیکی. من یادمه که در اوایل انقلاب آموزش‌های نظامی و رزم شبانه برای خانومها معنی نداشت، ولی بعداً این اتفاق افتاد و اون‌ها هم رزم شبانه داشتند. مثل الان که می‌گیم یگان ویژه که سخت است اما بچه‌ها و زنانی ما در خرمشهر نشان دادند که می‌تونند اسلحه بگیرند و جنگ خانه به خانه داشته باشند» (فوق لیسانس، ۵۵ ساله، نظامی).

۴- راهکارهای مقابله با ناآرامی‌ها و اغتشاشات زنان

در این قسمت دو بحث مطرح شد؛ کسانی که معتقد به سیاست‌های پیشگیرانه بودند و کسانی که معتقد به مقابله بودند و یگان ویژه را ضروری می‌دانستند؛ اما شرایطی نیز برای آن در نظر داشتند. در بحث اول، خانمی گفت: «وقتی نقش زنانه فضای امنی به خرابکاری می‌ده، بهتر نیست که ما تمهیدات امنیتی و حفاظتی مونو بالا ببریم. یعنی به لحاظ امنیتی نباید کارایی رو انجام بدیم تا زانمونو آسیب‌پذیرتر کنیم!...» (لیسانس، ۴۱ ساله، اداری). یکی از مطلعان کلیدی معتقد است: «داشتن ویژگی‌های عمومی یک پلیس برای زنان پلیس هم ضروریه. اما با توجه به انتظار از پلیس زن در مواجهه با مخاطبان خاص که زنان هستند، شناخت مخاطبان از حیث مسائل روانی - شخصیتی و فرهنگی - اجتماعی و شناخت عمیق از وضعیت جامعه بسیار مهمه. در این رابطه، کسب مهارت‌های ارتباطی اهمیت خاصی داره. آگاهی‌بخشی زنان نسبت به جامعه و درعین‌حال، مهارت افزایشی آن‌ها در دفع تهدیدات، پیشگیری و مقابله با انواع ناآرامی‌های اجتماعی و تحکیم روابط خانوادگی و اجتماعی، مهم‌ترین راهکارهاست. اگر بخواهیم پیشگیری و مقابله با اغتشاشات احتمالی از ناحیه زنان داشته باشیم، مهم‌ترین راهکار، آگاهی‌بخشی و دانش‌افزایی زنان در شناخت وضعیت موجود و افق مورد انتظار برای شرایط مطلوبه. افزایش عرق ملی و تعهد اجتماعی و هویت فرهنگی زنان قطعاً ارتقای عرق ملی و تعهد اجتماعی و هویت آحاد جامعه رو به دنبال خواهد داشت» (دکتری، ۴۸ ساله، علمی).

در راهکار مقابل، یکی از افرادی که موافق یگان ویژه زن است پیشنهاد داد که زنانی را باید برای این یگان انتخاب کرد که دارای روحیه مناسبی باشند و حریم کار و خانواده را از هم جدا کنند؛ «این نیست که روحیه نظامی در خانواده هم اثر کنه و رفتار بیرون به خانه منتقل بشه. واقعاً ما با وجودی که نظامی بودیم، اما در خانه فکر نمی‌کنم از ما حرف گوش کن‌تر نسبت به زنان خانه‌دار هم باشند...» (فوق لیسانس، ۵۴ ساله، نظامی). فرد دیگری از این سنخ گفت: «اگر ما بتونیم فضای جامعه رو قبل از اینکه یگان ویژه زنان درست بشه جا بیندازیم و بحث شرعی اون رو هم مشخص کنیم که آیا علمای ما این وجاها را به جامعه می‌دن و در ضمن آماده‌سازی کنیم. مثلاً مانور یگان ویژه زنان با همان هیبتی که می‌خوان وارد عملیات بشن. البته نوع پوشش اون‌ها خیلی مؤثره. پوشش اون‌ها باید متناسب با اهدافشان باش. قبل از اهداف کاری، اهداف ظاهری مشخص میشن. همچنین، بار رصد کردن یا فرم پر کردن باید عکس‌العمل جامعه رو نسبت به یگان ویژه ببینیم. البته در فضای امروزی اگر ما فکر یگان ویژه زن نکنیم، ده سال دیگه مجبوریم داشته باشیم ولی اون وقت خیلی دیر شده.

مثلاً همین پلیس زن که نداشتیم اما در صحنه‌های جنایی واجب شد که داشته باشیم. به نظر من، در بودن یگان ویژه زن بحثی نیست؛ ولی اگر یکی دو سال روی آماده‌سازی جامعه کار کنیم خیلی، بهتره تا اینکه وارد بشیم و بعد پس بزنییم. نباید راه آزمون و خطا برویم. البته قبل از آماده‌سازی سؤالی مطرحه، آیا از نظر وضعیت جسمانی زنان توانمندی شرکت در عملیات ویژه رو دارن؟» (دکتری، ۵۲ ساله، علمی).

یکی از مطلعان کلیدی پاسخی داده که در این رابطه است: «قطعاً یکی از شرایط پذیرش توانمندی و بعد تحصیلات دانشگاهی و آموزش‌های ویژه است» (دکتری، ۴۸ ساله، علمی). فرد دیگری معتقد است: «زنان با تمرین و ممارست توانمند میشن و به لحاظ سنی تجربه کسب می‌کنن؛ اما مسائلی مثل ازدواج و بارداری و زایمان قوای جسمی اونا رو تحلیل می‌بره که البته می‌شه از خانومای حدود ۴۰ ساله دعوت به کار کرد که از این مسائل کمی فاصله گرفته باشن و استخدام مثلاً برای دوره‌های ۵ ساله باشه. در ضمن وقتی سن کمی بالاس، احساسی بودنش هم قابل کنترله. به هر حال مخالفتم که بشه، ما به این نیرو نیاز داریم. اگه پلیس زن در اینجا نباشه که اونو بگیره در مظلوم‌نمایی زن، حداقل قدرت‌نمایی مرد رو نمایش می‌دن. نکته اینه که باید زمینه‌سازی بشه، پلیس زنو ما فقط در فیلما می‌بینیم. واقعیت اینه که پلیس زن نمود اجتماعی نداره، ولی همین فیلما در مورد ضرورت پلیس زن برای ما ایجاد ذهنیت کردن که ما نیاز به پلیس زن داریم. در مورد یگان ویژه هم می‌تونیم حداقل این‌گونه عمل کنیم. از نظر توانمندی هم با آمادگی جسمانی توان زنان بالا می‌ره. در مورد حجاب هم می‌شه لباسی طراحی کرد که حجاب هم باشه» (فوق‌لیسانس، ۵۵ ساله، نظامی).

یکی از شرکت‌کنندگان در بحث گفت: «برای انتخاب نیرو می‌شه فراخوان زد و برای مراجعان، اردوی نظامی گذاشت تا با توانایی و روحیه اونا آشنا شد و بعد، از بین اونا گلچین کرد» (دکتری، ۵۲ ساله، علمی). فرد دیگری ادامه داد: «مصاحبه با افراد متقاضی خیلی مهمه. در مصاحبه و اردو خیلی از مسائل مشخص میشه ...» (فوق‌لیسانس، ۵۳ ساله، نظامی). یکی از افراد نیز گفت: «ضمن آموزش‌های نظامی، حتماً باید یک‌سری آموزش‌های فرهنگی، عقیدتی و روانی هم ببینن تا به لحاظ روحی - روانی آماده بشن» (دکتری، ۵۴ ساله، علمی). در تکمیل بحث یکی از مطلعان کلیدی گفت: «استفاده از پلیس زن در یگان ویژه یک واجب کفایی است و در صورت لزوم، باید استفاده شود؛ ولی باید به تجهیزات متناسب مجهز بشوند. برای آمادگی این نیرو، آموزش‌ها باید عملیاتی و اطلاعاتی باشد. این آموزش سه ویژگی دارد؛ آمادگی جسمی با آزمون‌ها، انگیزه دادن برای حضور در نیرو و شجاعت و قدرت و ریسک‌پذیری. باید تیم روان‌شناسی، آزمون‌های مخصوصی بگیرند تا مشخص شود که از نظر شخصیت شناسی توان کار دارن یا نه» (دکتری، ۵۶ ساله، علمی).

بحث و نتیجه‌گیری

حضور پلیس زن در یگان ویژه موضوع مهمی است که با توجه به اغتشاشات و ناآرامی‌های اخیر در نیروی انتظامی مطرح شد و در محافل نظامی و علمی در سطح گفتمان سازی است. این موضوع از دو جهت قابل تأمل

است؛ یکی ضرورت آن در سازمان نیروی انتظامی و دیگری پذیرش چنین نیرویی در مقابله با آشوب‌های اجتماعی است. هرچند نیروی انتظامی، یگان ویژه زن را ضروری بدانند؛ اما اگر پذیرش مردمی نباشد، نه تنها پشتیبانی نمی‌شود، بلکه ممکن است با این نیرو مقابله کرده و اثرات منفی برای جامعه در بر داشته باشد. به همین منظور، ضرورت به‌کارگیری پلیس زن در یگان ویژه در بین جمعی از زنان خبره، فعال جامعه و مطلع کلیدی به بحث گذاشته شد تا هم ضرورت و هم راهکارهای به‌کارگیری آن مورد مطالعه قرار گیرد.

در مجموع، نظرات مشارکت‌کنندگان در چهار محور دسته‌بندی گردید؛

اول، نقش زنان در ناآرامی‌ها و اغتشاشات اجتماعی که همگی پاسخگویان با استناد به زاننه شدن جرم معتقد بودند که زنان نقش فعالی در ناآرامی‌ها دارند و این پدیده رو به گسترش است.

دوم، ارزیابی نقش پلیس زن در جامعه که عده‌ای زن را به خاطر عواطف و احساسات قوی‌اش متناسب با شغل پلیسی که خشن است، نمی‌دانند و معتقدند حضور زن در چنین مشاغلی موجب آسیب وی و خانواده‌اش می‌شود. در مقابل، عده‌ای دیگر وجود پلیس زن را با توجه به شرایط کنونی، نیاز اساسی می‌دانند. اما در دستگاه‌ها این باور درونی نیست که زنان می‌توانند نقش مؤثری داشته باشند. هنوز پلیس یک نقش مردانه است، به همین دلیل نقش پلیس زن چشمگیر نیست، اما عملکرد خوبی داشته است.

سوم، بحث اصلی ضرورت پلیس زن در یگان ویژه است که نظرات متفاوتی در این باره وجود دارد. اکثریت مشارکت‌کنندگان وجود پلیس زن در یگان ویژه را ضروری دانسته‌اند. زیرا اغتشاش‌گران دریافته‌اند که به خاطر رعایت شئون اسلامی و حفظ حریم زن و نبود یگان ویژه زن موجب شده تا نه تنها زنان وارد صحنه اغتشاشات شوند، بلکه در صفوف اول قرار بگیرند. حتی اگر مردان یگان ویژه نزدیک آن‌ها بشوند با ترفندهایی قصد تخریب وجه یگان ویژه و تبلیغات علیه نظام دارند. بنابراین، راهکار مقابله با اغتشاشات و آشوب‌های خیابانی، تربیت نیروی پلیس زن در قالب یگان ویژه است. در حالی که اکثریت قریب به اتفاق، وجود چنین نیرویی را برای جامعه کنونی لازم دانسته و بعضی آن را واجب کفایی گفته‌اند، اما نظر مخالفی نیز وجود داشت؛ مبنی بر اینکه عملیات یگان ویژه متناقض با روحیات زنانه است و وجود زن در چنین شغلی، متناسب با نقش مادری و مهر و محبت ذاتی زن سازگار نیست و موجب آسیب‌زایی در خانواده می‌شود. این دیدگاه معتقد است وقتی نقش زنانه، فضای امنی به خرابکاری می‌دهد، بهتر است تمهیدات امنیتی و حفاظتی افزایش یابد.

در نهایت، با توجه به جو قالب در فضای بحث مبنی بر ضرورت پلیس زن در یگان ویژه، مشارکت‌کنندگان در این زمینه راهکارهایی نیز ارائه دادند: اولاً؛ مشخص کردن مسائل شرعی و نظرات علما در این زمینه. ثانیاً؛ زمینه‌سازی برای ایجاد این نیرو از طریق گفتمان‌سازی در محافل، رسانه‌ها و مانورهای یگان ویژه زنان برای عملیاتی کردن آن. ثالثاً؛ انتخاب نیروی مناسب از بین زنان علاقه‌مند، فعال و دارای شرایط مناسب برای خدمت کردن در این نیرو و سپس آموزش و تجهیز مناسب این نیروست.

در پی تطابق یافته‌ها با پیشینه تحقیق، چنانکه در تحقیق میر عبدا... (۱۳۹۱) آمد، یگان ویژه در منظر افکار عمومی متفاوت بود. در این پژوهش نیز علی‌رغم موافقت اکثریت مشارکت‌کنندگان بایگان ویژه زن، همانند تحقیق شایگان (۱۳۷۴) برای پلیس زن، اما مخالفی نیز داشت که آن را مغایر با روحیات زن و موجب آسیب به خانواده می‌داند.

یافته‌های استقرایی برآمده از پژوهش حاضر در مقایسه با مفاهیم و پیش‌زمینه‌های نظری نشان می‌دهد که نیاز امنیتی از جمله نیازهای اساسی در رأس هرم مازلو است و براساس نظریه تحول فرهنگی، اگر امنیت مالی و جانی وجود نداشته باشد، نیازهای اجتماعی و خودشکوفایی در جامعه با مشکل مواجه خواهد شد. همچنین، براساس دیدگاه فمینیستی، جرم دیگر یک فعالیت مردانه نیست و با روند روبه رشد جرم زنانه به‌خصوص استفاده از آن‌ها در اغتشاشات و آشوب‌های خیابانی، نیاز به توسعه نیروی پلیس زن در جامعه از جمله یگان ویژه، قابل تأمل است.

براساس نظریه تحلیل سیستمی، نیروی انتظامی یک سیستم سازگار با جامعه است که بقای آن منوط به تعادل در مقابل تغییرات محیط خارجی است و اگر اغتشاشات زنانه گسترش یابد، نیروی انتظامی برای حفظ کارکرد خود نیازمند تربیت پلیس زن در قالب یگان ویژه است تا کنترل اوضاع را به دست گیرد. براساس نظریه‌های نوین سازمانی نیز عوامل مختلفی بر تصمیم‌گیری‌ها و اهداف نیروی انتظامی اثرگذار است که در بحث راهکارها به آن اشاره شد.

پیشنهادهای: داده‌های حاصل از تحقیق نشان داد که با توجه به روند رو به رشد حضور زنان در صحنه‌های اغتشاش آفرین، به کارگیری پلیس زن در یگان ویژه از دید اکثریت قریب به اتفاق جامعه مورد مطالعه ضرورت دارد. اما از آنجا که جامعه اسلامی ایران چنین تجربه‌ای را تاکنون کسب نکرده است، لذا پیشنهاد می‌شود:

- ضرورت این مسئله به لحاظ شرعی و فقهی توسط علمای دینی مورد بحث و بررسی قرار گیرد.
- در صورت عملیاتی شدن طرح، در انتخاب نیرو به لحاظ جسمانی، روان‌شناختی و خانوادگی باید دقت کافی صورت گیرد.

- آماده‌سازی جامعه و پذیرش مردمی از اینکه زنان در قالب یگان ویژه پلیس خدمت کنند، از مهم‌ترین موانع این طرح محسوب می‌شود که در صورت لزوم نیاز به زمینه‌سازی دارد.

- از آنجا که این شغل سختی‌های خاص خود را دارد، نیاز به بررسی بیشتر جهت استخدام به لحاظ موقتی و دائمی بودن و نیز امکانات در اختیار نیرو را می‌طلبد.

سپاسگزاری: بدین‌وسیله از کلیه شرکت‌کنندگان در بحث گروهی و مطلعان کلیدی مصاحبه‌شونده کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

منابع

منابع فارسی

- احمدی مقدم، اسماعیل (۱۳۹۱). مجموعه مقالات همایش علمی «دیانت و مهارت فرماندهی یگان‌های ویژه ناجا». دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی یگان‌های ویژه پاسدادان ناجا. تهران: ایمان.
- استراس، آنسلم و کوربین، جولیت (۱۳۹۰). اصول و روش تحقیق کیفی (بیوک محمدی، مترجم). تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- افتخار زاده، یحیی (۱۳۷۷). نظمیة در دوران پهلوی. تهران: اشکان.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی (مریم وتر، مترجم). تهران: کویر.
- بلیکی، نورمن (۱۳۸۴). طراحی پژوهش‌های اجتماعی (حسن چاوشیان، مترجم). تهران، نی.
- جان‌نثاری، حبیب‌الله (۱۳۸۹). بررسی نقش یگان ویژه پاسدادان ناجا در ناآرامی‌های ۸۲ (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- رستمی تبریزی، لمیاء (پاییز و زمستان ۱۳۸۸). درآمدی بر رویکرد فمینیستی جرم‌شناسی. مجله تحقیقات حقوقی دانشگاه شهید بهشتی. (۵۰)، صص ۳۱۸-۲۷۹.
- رفیع پور، فرامرز (۱۳۸۷). تکنیک‌های خاص تحقیق در علوم اجتماعی. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- سایت نیروهای ویژه جنگاوران ارتش (شهریور ۱۳۹۲). آشنایی با یگان ویژه ضد شورش نیروی انتظامی، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۲/۰۶/۱۰. بازیابی از: <http://irartesh.ir/forum/post/۱۲۵۵/>
- شایگان، فریبا (۱۳۸۴). چشم‌انداز زن در جمهوری اسلامی ایران. تهران: معاونت طرح و برنامه ناجا.
- شایگان، فریبا (۱۳۹۴). پلیس زن (گذشته، حال، آینده). تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- شوقی، محمود (۱۳۹۲). مجموعه تجارب مدیران و کارشناسان یگان‌های ویژه ناجا. تهران: مرکز تحقیقات کاربردی فرماندهی یگان‌های ویژه ناجا.
- شیخ رضایی، انسیه و آذری، شهلا (۱۳۸۴). گزارش‌های نظمیة از محلات تهران (جلد اول). تهران: سازمان اسناد ملی ایران.
- فلیک، اوه (۱۳۸۷). درآمدی بر تحقیق کیفی (هادی جلیلی، مترجم). تهران: نی.
- کرمی، حسن (۱۳۹۳). مجموعه رهنمودهای عملیاتی و انتظامی و تدابیر فرماندهی یگان‌های ویژه ناجا (مرات ویژه). تهران: تولی.
- کرمی، حسن (۱۳۹۳). یگان‌های ویژه ناجا در مسیر تحول و توانمندسازی. تهران: مرکز تحقیقات کاربردی فرماندهی یگان‌های ویژه ناجا.
- منصور، جهانگیر (۱۳۷۹). مجموعه قوانین با آخرین اصلاحات. تهران: دوران.
- میرعبدا... نبی‌الله (۱۳۹۱). یگان‌های ویژه پاسداران ناجا و جایگاه آن در دفاع از نظام جمهوری اسلامی ایران (طرح تحقیقاتی). تهران: دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی یگان‌های ویژه پاسدادان ناجا
- هیکس، هربرت جی و گولت، سیری (۱۳۸۴). تئوری سازمان و مدیریت (گولت کهن، مترجم). تهران: اطلاعات.

منابع انگلیسی

- Creswell, W. John (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design*, California. Sage Publications, Inc.
- Depoy, Elizabeth & L. Giltin (2005). *Introduction to Research: Understanding and Applying Multiple Strategies*. 3ed, Mosby Press.
- Maxwell, J (2004). *Qualitative Research Design: An interactive approaches*. London: Sage Publications.
- Ritchie, J & Lewis, J (2005). *Qualitative Research Practice: A guide for social science students and researchers*. London: Sage Publications.